

Nærings- og fiskeridepartementet

Vår ref: TES 9. januar 2015

Høring – melding til Stortinget om vekst i norsk lakse- og ørretoppdrett

Vi viser til høringsnotat fra Nærings- og fiskeridepartementet publisert 24. november 2014.

Tekna er landets største forening for akademikere. Foreningen har over 67 000 medlemmer med høyere grads universitets- og høyskoleutdanning innen teknisk- naturvitenskapelige fag. Vår uttalelse bygger på innspill fra Tekna fiskehelseforening.

Innledende kommentarer

Målet med meldingen er å legge til rette for bærekraftig vekst i oppdrettsnæringen. Tekna er av den oppfatning at lakselus i dag forårsaker nedsatt velferd og bidrar til svinn i norsk lakseoppdrett. Dette skyldes til dels økt håndtering av fisk med varierende helsetilstand, også i perioder som er forbundet med økt risiko. Tekna mener generelt at den største enkeltutfordringen til norsk lakseoppdrett er lakselus. Dette skyldes blant annet nedsatt følsomhet mot eksisterende behandlingsmidler i flere områder, for lav kapasitet på brønnbåter, utilstrekkelig og uforutsigbar tilgang på hydrogenperoksid, samt kapasitet og vilje for forsering av slakt. Innrapportert data til myndighetene viser at rundt 10 % av lokalitetene i perioder har utfordringer med å holde lusenivået under maks tillatt grense.

Alt. 3, handlingsregel med lus og utslipp som indikatorer:

Lusemengde og lusepress generelt er indikatorer som er enkle å bruke, da det er målbare verdier som med gode sammenligningsgrunnlag. Lusenivå i et slikt system vil være så avgjørende for vekst at manipulering med tall ikke må forekomme under noen omstendigheter. Vi har tilfeller i dag der det kan settes spørsmålstegn ved innrapporterte tall. En uhildet instans må kontrollere regelmessig – dette bør være myndighetene ved Mattilsynet, eller en akkreditert tjeneste fra eksterne fiskehelsetjenester.

Resistens er en usikker indikator av flere årsaker. Per i dag finnes det ikke fullgode metoder for å måle resistens. Resultat fra bioassay er usikre og brukes i dag for å gi en indikasjon sammen med tidligere behandlingsdata på den aktuelle lokaliteten og nærliggende område. På dette området er vi enige med det som er beskrevet i høringsbrevet.

Utslipp – legemidler:

Det er ikke presisert hvordan utslipp skal måles. Belastningen på miljøet er først og fremst lokal og avhengig av lokalitet. Mom B og C er sertifiserte miljømålinger som gjennomføres jevnlig, og består av en rekke miljødata. Disse er det naturlig å bruke i utslipp-indikator. Det bør uansett være klare retningslinjer for tolkning og bruk av indikatorer for å minimere rom for skjønn. Vi ser at flere oppdrettsselskaper knytter til seg nye og strenge miljøstandarder.

Foreningen er enig i at rømming og svinn ikke er passende indikatorer.

For å kunne gjøre en gjennomgående vurdering av hva alternativet faktisk innebærer, bør det frigis mer informasjon rundt de aktuelle indikatorene med eksempler som innebærer konkrete tall og forslag.

Soner/produksjonsområde; hva er en fornuftig størrelse?

Tekna er positiv til utgangspunktet med at hvert produksjonsområde må være selvforsynt med smolt og slaktekapasitet. Dette vil få en slutt på langveis transport av smolt og slaktefisk som er klart forbundet med risiko mht smittespredning. Transport av slaktefisk vil kunne gjøres lukket i fremtiden, så smitterisikoen knyttet til denne vil det være mulig å redusere betraktelig. Det vil derimot kreve en del oppbygging lengst nord der det fra før er utfordringer med å skaffe god nok smolt.

Vi er usikre på hvor store det er hensiktsmessig at sonene bør være og hva som er mulig å få til mht kapasitet på smolt og slakteri uten at sonene blir for små. Det er viktig at kartlegging av strøm og naturlige barrierer legges til grunn for soneinndelingen uten hensyn til kunstige fylkesgrenser. For å få opprettet fornuftige utsett-soner innad i produksjonsområdet, vil det være behov for økt fleksibilitet mht arealbruk da det vil behøves en del nye lokaliteter. Det vil være store, lokale forskjeller i lusenivåer og utslipp innad i store soner. Det vil innad i en sone sikkert være områder hvor vekst er uproblematisk, mens andre områder ikke burde få tilgang til dette.

Tekna mener også det er kritisk for videre bærekraftig vekst at aktører/lokaliteter som gang på gang har problemer med lus, lukes ut og at det stilles spørsmål om hvordan man skal kunne hindre at disse får vokse/fortsette som før hvis området som helhet oppfyller kravene. Det bør også tas høyde for anleggstetthet i de ulike områdene da høy tetthet gir høyere risiko for smitte. Oppdrettsaktørene er i flere områder på god vei til etablering av soner. Effekten av denne omstruktureringen bør tas med i vurderingen før evt nye soner etableres.

Foreningen mener at det også bør legges inn mulighet for å skille mellom ulike arter i ulike områder (ha ørret- og lakseoppdrett adskilt fra hverandre) da det er ulik drift, risikoer og hensyn å ta til ulike arter. Bærekraftig produksjon innebærer både skille mellom ulike arter og generasjoner. Det bør også være en oversikt over hvor de ulike artene er lokalisert. Det kan være veksling i bruk av lokalitet mellom laks, ørret og i noen tilfeller står begge arter i samme anlegg. Hordaland er det største fylket for regnbueørret. I tillegg burde en oversikt i bruk av de ulike arter rensefisk også synliggjøres da disse også er potensielle verter for sykdomsagens. Bør det være flytting av rensefisk kun innenfor sonen fra områder med lakseoppdrett

Generelt tror foreningen at det vil bli svært utfordrende å vurdere indikatorer i et stort område som en helhet. I store områder vil det alltid være noen som ikke bør få anledning til å utvide produksjonsvolumet før disse har gjennomført nødvendige forbedringer. Samtidig som det åpnes for at enkeltaktører kan få dokumentere kontroll over lus og lav miljøpåvirkning og dermed fritas for reduksjon i produksjon, bør det være rom for å gå inn å pålegge stans i vekst eller reduksjon for aktører som ikke klarer å holde produksjonen innenfor gitte rammer mht indikatorer. Desto større den totale produksjonen blir, dess mindre rom er det for oppdrettere som driver lite bærekraftig/ugunstig. Mulighet for å kapitalisere på andres gode innsats må ikke kunne forekomme.

Hvor ofte bør kapasitetsendring vurderes?

Tekna mener at frekvensen bør minimum være hvert 2. år da det tar mer enn ett år å drive gjennom en generasjon. Vi foreslår at det gjøres en vurdering etter 2 år og at soner med ulike årstall og like årstall vurderes separat. Det kan også være fornuftig å vurdere vekst i de ulike utsett-sonene. Signaler om sonene er for små, vil gjerne fremkomme ved en gjennomgang og vurdering etter hver endt generasjon.

Hvor mye bør kapasiteten øke/redueres?

For å øke produksjonen er det mye kapasitet rundt produksjonen som også må bygges opp. For at utviklingen skal kunne følge med, og med tanke på den relativt lange veien som gjenstår før lakselus ikke er et problem i en del områder, anbefaler Tekna at det satses på en lav risikoprofil (øke 3 pst hvert 2. år, redusere 3 pst hvis høy miljøpåvirkning hvert 2. år).

For rask vekst og kapasitetskutt vil kunne føre til dårligere stabilitet i næringen, og mer eller mindre gjennomtenkte og gjennomførbare produksjonsstrategier som til syvende og sist går ut over fiskehelsen og fiskevelferden.

Generelle kommentarer

Ved å etablere soner av en viss størrelse og med klare begrensninger ifht flytting av fisk, vil det også føre med seg positive konsekvenser for smittsomme sykdommer for øvrig. Generelt i sykdomsbekjempelse er det viktig med tidlig påvisning og utslakting. Tidsaspektet ved anking av pålegg gir utfordringer mht effektiv sykdomsbekjempelse ved at syk fisk blir stående lenge i sjø. Et viktig moment er at potensialet for smittespredning kan være størst før klinikk og dødelighet inntreffer. Dette må det tas hensyn til hvis flytting av fisk må gjennomføres.

Tekna ønsker også å påpeke økt smitterisiko med lokalisering av slakterier som har tillatelse til å oppbevare laks og ørret i åpne ventemerder i påvente av slakting. Flere av disse ligger i eksisterende produksjonsområder. Dette utgjør en sykdomsrisiko i seg selv, i tillegg til at det ofte genererer økt brønnbåttrafikk til /fra gjennom områder med mye smitte. Fremtidig lokalisering av slakterier bør vurderes i forhold til avstand til produksjonsområdene med mindre de kan opereres lukket.

Med vennlig hilsen
Tekna – Teknisk-naturvitenskaplig forening

Ivar H. Kristensen

Ivar Horneland Kristensen
generalsekretær